એમ. આર. દેસાઇ આર્ટસ એંડ ઇ. ઇ. લહેર કોસડિયાં કોમર્સ કૉલેજ ચીખલી

~ ચેતનભાઈ ડી. પટેલ (ઇતિહાસ વિભાગ)

ઇ.સ. 1929ની મહામંદી ના કારણો અને અસરો

પૂર્વભૂમિકા

- ઇ.સ. 1929 મા યુરોપ મા નહી પરંતુ સમગ્ર વિશ્વમાં એક મોટુ **‘આર્થિક સંકટ’** આવવાના ઓંધાંણ વરતવા લાગ્યા

- 24મી ઓકટોબરે અમેરિકા ના ન્યુયોર્ક શહેરના સટ્ટાબજારમાં મંદીનો કડાકો બોલાયો

આર્થિક મંદી ના કારણો: જવાબદાર પરિબળો

1. નાના ઉધોગો આર્થિક સંકટમાં
2. રાષ્ટ્ર સંઘનાં અપૂર્ણ પગલાં
3. અમેરિકા અને ફ્રાન્સ દ્રારા વિશ્વ ના સોનાનો સંચય
4. ડાવસ યોજના અને જર્મનીનું વધતું જતું દેવું
5. આંતરરાષ્ટ્રીય સહકાર માટેના ‘સંઘ’ની સ્થાપનાની વાત હવામાં
6. વિદેશીઓને અમેરિકા માં આવવા માટેના પ્રતિબંધો

અમેરિકા ઉપર વિશ્વમંદીની અસર:

- અમેરિકામા માલ ના ભરવાના લીધે નાણાની છત હોવા છતા, વિશ્વમંદીના વમળ મા ફસાયું
- 24મી ઓક્ટોબરે અમેરિકા ણાં ન્યુયોર્ક શહેરમા સટ્ટા બજારમા મંદીનો કડાકો બોલ્યો અને વોલ સ્ટ્રીટ ની સમૃધ્ધ બેંકોએ જોતજોતામા દેવળાં કાઢતા અર્થતંત્ર અવ્યવસ્થિત અને ડામાડોળ થયુ!
- ઉત્પન્ન થતી ચીજોની કિમતો અડધી થઈ ગઈ!
- શેરબજારમા સારી સ્ક્રિપ્ટના ભાવ ગગડી ગયા
- ‘**બ્લ્યુ ચિપ**’ ગણાતા શેરો કેવળ ‘**કાગળિયા**’ જ બની ગયા

જર્મની ઉપર અસર:

- વિશ્વમંદીની સૌથી વધારે અને વિનાશકારી અસર જર્મની ઉપર પડી હતી
- ઇતિહાસ લેખક ઈ. એચ. કાર તેમના ‘**ઇન્ટરનેશનલ રિલેશન્સ બીટવીન ટુ વર્લ્ડ વોર્સ**’ મા જણાવે:

ઇ.સ.1929 અમ જર્મની કુલ 63 કરોડ પાઉંડની કિમત નો માલ નિકાસ કરતુ જે ઘટી ને ઇ.સ. 1932 મા 28 કરોડ પાઉંડની કિમત નો નિકાસ કરી શક્યુ હતુ.

- સમાજ મા જે લોકો ધનિક હતા, તેઓ જ માત્ર ટકી શક્યા. બાકીના બધાં જ વર્ગના લોકો બેહાલ બની ગયા...!

આર્થિક સંકટ (મહામંદી) દૂર કરવાના પ્રયાસો:

- હુવરે લીધેલા પગલાં:

1. જકાતના દરમાં સુધારો
2. કૃષિક્ષેત્રે સુધારા
3. રિકન્સ્ટ્રક્શન ફાઇનાન્સ કોર્પોરેશન
4. હોમ લોન બેંક એક્ટ (1932)
5. વિદેશોને ધીરેલા નાણાં પાછાં મેળવવાના પ્રયત્નો

લંડન સંમેલન 1933

- ઇ.સ. 1933 મા લંડનમા મળેલા સંમેંલ્લન મા કુલ 64 દેશોનાં પ્રતિનિધિઓ એકત્રિત થયા હતા.

- લંડન કોન્ફેરેન્સમા આંતરરાષ્ટ્રિય સહકાર દ્વારા કેવી રીતે આ મહામંદીના ચિંતાજનક સંકટ માંથી પાર ઉતરવું એ અંગે વિચાર વિમર્શ કરાયો.

આર્થિક મહામંદીની અસરો – પરિણામો – વિશ્વરાજકરણ પર અસરો:

- મહામંદીએ યુરોપ અને વિશ્વ માટે કેટલીક કટોકટીભરી સમસ્યાઓ ઊભી કરી તેમ તેન્જિ અમુક દૂરગામી સારી અસરો પણ થઈ.

- મહામંદી ને લીધે સામાજિક સમાનતા તથા સમાજિક સભાનતાની દિશામાં નોંધપાત્ર પ્રગતિ થઈ

આભાર